

**ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«ДОНБАСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
ГОРЛІВСЬКИЙ ІНСТИТУТ ІНОЗЕМНИХ МОВ**

КАФЕДРА ПСИХОЛОГІЇ ТА ПЕДАГОГІКИ

ОСНОВИ ПСИХОСОМАТИКИ

СИЛАБУС

Рівень вищої освіти	другий (магістерський)
Галузь знань	01 Освіта / Педагогіка
Спеціальність	014.01 Середня освіта (Українська мова і література)
Освітньо-професійна програма	Середня освіта (Українська мова і література). Психологія
Форма навчання	денна
Курс	I
Семестр	II

ЗАТВЕРДЖЕНО

Протокол засідання
кафедри психології та педагогіки

28.08.2019 № 1

ЗМІСТ

1.	Відомості про розробників і науково-педагогічних працівників, які викладають навчальну дисципліну	С. 3
2.	Мета, завдання, передумови вивчення навчальної дисципліни	С. 3
3.	Предметні компетентності та результати навчання	С. 4
4.	Місце навчальної дисципліни в структурі освітньої програми	С. 5
5.	Опис навчальної дисципліни	С. 5
6.	Обсяг, методики і технології викладання навчальної дисципліни	С. 6
6.1.	Анотація програми навчальної дисципліни	С. 6
6.2.	Основні модулі навчальної дисципліни	С. 7
6.3.	Індивідуальне навчально-дослідне завдання	С. 8
6.4.	Форми та методи навчання	С. 8
7.	Політика навчальної дисципліни	С. 8
8.	Контрольні заходи результатів навчання	С. 9
8.1.	Поточний контроль	С. 9
8.2.	Підсумковий контроль	С. 10
9.	Критерії й засоби оцінювання рівня знань і умінь здобувачів із навчальної дисципліни	С. 11
10	Рекомендована література	С. 14

1. Відомості про розробників і науково-педагогічних працівників, які викладають навчальну дисципліну:

Назва курсу	Основи психосоматики
Викладач (-і)	Борозенцева Тетяна Валеріївна, кандидат психологічних наук Грицук Оксана Вікторівна, кандидат психологічних наук, доцент
Контактний телефон	+38(050) 55-80-548 38(099) 62-97-204
E-mail	t.borozentseva@forlan.org.ua o.hrytsuk@forlan.org.ua
Локація курсу в корпоративному середовищі	Ресурсний центр (аудиторія № 315, навчальний корпус № 2)
Формат курсу	Очний (offline)
Консультації	Очні консультації: в день проведення лекцій/семінарських занять (за попередньою домовленістю). Усі запитання можна надсилати на адреси електронної пошти, зазначені в силабусі.

2. Мета, завдання, передумови вивчення навчальної дисципліни

Курс «Основи психосоматики» має велике значення у справі формування загального уявлення про зміст, причини, механізми, прояви та наслідки психосоматичних захворювань, а також дозволить сформувати на цій основі навички дослідження психосоматичних проблем, враховуючи надбання сучасних тенденцій розвитку науки, та застосування методів психодіагностики до аналізу психосоматичних розладів. Глибокі та ґрунтовні знання з психосоматики дозволять здійснювати психологічну характеристику особистості за результатами аналізу історії хвороби та застосовувати методи психотерапії до подолання психосоматичних розладів.

Знання, отримані в результаті вивчення курсу «Основи психосоматики», дадуть можливість свідомого й більш функціонального впровадження у вітчизняну психологічну практику ефективних методик допомоги, що є основою для подальшого поглиблення фахової спеціалізації майбутніх психологів.

Мета навчальної дисципліни полягає в оволодіння здобувачами ступеня вищої освіти «магістр» знаннями про прояви психічної патології, патологічні симптоми й синдроми психічних розладів, порушення психіки при соматичних захворюваннях, методи клініко-психологічного дослідження, необхідних для майбутньої практичної роботи в галузі психології та педагогіки.

Завдання:

- формування уявлення про прояви психосоматичних захворювань, чинники та механізми їх виникнення;
- формування уявлення про психосоматичні розлади в класифікаторах хвороб;
- формування уявлення про ресурси подолання психосоматичних розладів;
- надання можливості засвоїти психологічні методи діагностики та психотерапії психосоматичних хворих.

Передумови для вивчення навчальної дисципліни: обізнаність із предметною галуззю та розуміння професійної діяльності; вміння встановлювати конструктивні відношення з дітьми, підлітками та дорослими, що мають порушення в психічному розвитку, аналізувати та прогнозувати перебіг основних психосоматичних захворювань та станів, складати і науково обґрунтувати рекомендації щодо психологічної корекції.

Навчальна дисципліна формує **міждисциплінарні взаємозв'язки** з іншими навчальними дисциплінами: «Педагогіка і психологія вищої школи», «Філософія сучасної освіти», «Психолінгвістика», «Патопсихологія», «Диференційна

психологія», «Теорія та методологія психологічних досліджень», «Психологія відхиленої поведінки».

3. Предметні компетентності та результати навчання

Вивчення навчальної дисципліни передбачає формування та розвиток у здобувачів вищої освіти **компетентностей і програмних результатів** навчання відповідно до освітньо-професійної програми *Середня освіта (Мова і література (англійська)). Психологія спеціальності 014.02 Середня освіта (Мова і література (англійська))*, а саме:

Загальні компетентності:

- Здатність планувати та управляти проектами, здійснювати прогнозування основних показників, що характеризують розвиток педагогічної системи;
- Здатність реалізувати настанови толерантності та гуманності у контексті сучасної мультикультурності на основі загальнолюдських цінностей та критичного оцінювання соціально-політичних, економічних подій і явищ;
- Здатність працювати у науково-педагогічному колективі, дотримуючись етичних норм професійної діяльності;
- Здатність здійснювати пошук, оброблення, систематизацію, контекстуалізацію та інтерпретацію загальнонаукової інформації з різних джерел, а також генерувати нові ідеї для вирішення практичних професійних завдань, зокрема у міждисциплінарних галузях
- Здатність до використання здоров'язбережувальних методик і технологій у безпечному середовищі та на основі екологічної свідомості

Фахові компетентності:

- Здатність мислити логічно й послідовно, здійснювати аналіз та синтез різних ідей, точок зору, наукових явищ у їх взаємозв'язку та взаємозалежності для забезпечення освітнього процесу відповідною навчально-методичною документацією, програмами, планами та інноваційними проектами;
- Здатність проводити диференційну діагностику психосоматичних розладів, надавати психологічну допомогу клієнтам із психосоматичними розладами;
- Здатність до саморозвитку та професійного зростання, самоаналізу, рефлексії та адаптування до змінних умов;
- Здатність до безперервного й актуального навчання, опанування нових знань, методичних розробок, що накопичені у міжнародній психологічній практиці подолання наслідків психосоматичних розладів.
- Здатність розв'язувати складні задачі та проблеми в галузі психології здоров'я в процесі різнопланової фахової діяльності, або у процесі навчання.

Програмні результати навчання:

- Реалізація у власній професійній діяльності технології пошуку, опрацювання та аналізу професійно важливих знань із різних джерел із використанням сучасних інформаційно-комунікаційних технологій.
- Результативна діяльність при розробці програм психологічних інтервенцій х метою подолання симптомів психосоматичних розладів (тренінг, психотерапія, консультування тощо).
- Здійснювання адаптації та модифікації існуючих наукових підходів і методів до конкретних ситуацій професійної діяльності.
- Опанування основними теоріями психосоматогенеза, методами психологічної профілактики та корекції психосоматичних розладів.
- Усвідомлення сутності психологічних явищ, аналізування шляхів вирішення проблем в умовах суперечливих вимог дослідницько-професійної діяльності.
- Адаптація та ефективні дії у новій ситуації, реалізація ефективних стратегій існування людини в суспільстві в умовах сучасного глобалізованого соціокультурного середовища.

4. Місце навчальної дисципліни в структурі освітньої програми:

а) навчальна дисципліна належить до вибіркових навчальних дисциплін (за вибором здобувача вищої освіти);

б) під час вивчення цієї навчальної дисципліни використовуються знання, отримані з таких навчальних дисциплін (пререквізитів): «Патопсихологія», «Педагогіка і психологія вищої школи», «Психолінгвістика» тощо.

в) основні положення навчальної дисципліни мають застосовуватися при вивченні таких дисциплін (постреквізитів): «Диференційна психологія», «Теорія та методологія психологічних досліджень», «Психологія відхиленої поведінки».

5. Опис навчальної дисципліни:

Найменування показників	Опис підготовки фахівців	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 6	Галузь знань 01 Освіта / Педагогіка	Вибіркова (за вибором здобувача вищої освіти)	
	Спеціальність 014.02 Середня освіта (Мова і література (англійська))		
Змістових модулів – 2	Освітня програма: Середня освіта (Мова і література (англійська)). Психологія»	Рік підготовки I-й	

Загальна кількість годин: денна – 180 год.	Рівень вищої освіти: другий	II	II
		Семестр	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 3 самостійної роботи студента – 7	ступінь освіти: магістр	II	
		Лекції	
		261 год.	
		Семінари	
		18 год.	
		Лабораторні	
		10	
		Самостійна робота	
		126 год.	
		Вид контролю: іспит	

6. Обсяг, методики і технології викладання навчальної дисципліни:

6.1. Анотація програми навчальної дисципліни

Навчальний матеріал курсу «Основи психосоматики» організовано за спіральним принципом, що поєднує послідовність і циклічність вивчення. Здобувачі не випускають з поля зору вихідну проблему й водночас поступово розширюють і поглиблюють коло пов'язаних із нею знань.

Змістовий модуль 1.

Психосоматика як галузь психологічної науки

Тема 1. Сучасні уявлення про психосоматичні захворювання.

Етапи розвитку психосоматичних ідей. Психосоматичні теорії та моделі. Психосоматика та психотерапія. Механізм символізації у практиках різних психотерапевтичних шкіл. Роль Ф.Александера, Ф.Данбар, А.Маслоу. Емоційний стрес, як фактор етіопатогенезу психосоматичних розладів. Фази реагування організму за Г. Сельє. Стратегії поведінки при стресі. Копінг-поведінка, типи і стратегії. Моделі можливої етіології феномену алекситимії. Захисні механізми особистості.

Тема 2. Методологічні та методичні засади психосоматики.

Психосоматика в контексті культурно-історичного підходу. Психодіагностика в психосоматиці. Психосоматика в класифікаторах хвороб. Методи психодіагностики в психосоматиці. Діагностична бесіда: алгоритм проведення. Психологічні тести в психосоматичній практиці. Торонтська алекситимична шкала. Проективні методики. Особистісні опитувальники. Тести для виявлення різних форм психічних розладів (тривожних, депресивних та інші).

Змістовий модуль 2

Психосоматичний підхід в сучасній медичній психології

Тема 3. Загальні питання терапії психосоматичних розладів

Джерела емоційно обумовлених (психосоматичних) захворювань. Розподіл психосоматичних хворих при виборі тактики терапії. Внутрішня картина хвороби. Типи емоційного відношення хворих до своєї хвороби. Нозогенії (психогенні реакції) при психосоматичних захворюваннях. Класифікації та клінічна картина різних варіантів нозогеній. Особливості психосоматичних розладів і методів психотерапії у дитячому віці.

Тема 4. Психосоматичний аналіз тілесних захворювань.

Діагностика та психотерапія при психосоматичних захворюваннях органів дихання та серцево-судинної системи. Діагностика та психотерапія при психосоматичних захворюваннях шлунково-кишкового тракту і порушеннях харчової поведінки. Діагностика та психотерапія при психосоматичних захворюваннях ендокринної системи та шкіри. Діагностика та психотерапія при психосоматичних гінекологічних захворюваннях та функціональних сексуальних порушеннях. Діагностика та психотерапія при психосоматичних захворюваннях опорно-рухової системи та головному болі. Діагностика та психотерапія при психосоматичних психовегетативних синдромах та депресії, при психосоматичних проявах інфекційних захворювань та в онкології.

6.2. Основні модулі навчальної дисципліни

№ п/п	Модуль /назва	Всього годин	Аудиторні заняття				Само-стійна
			Лекції	Практичні	Семінарські	Лабор	
1	Змістовий модуль 1. Психосоматика як галузь психологічної науки	80	12	-	8	6	54
2	Змістовий модуль 2. Психосоматичний підхід в сучасній медичній психології	100	14		10	4	72
УСЬОГО		180	26		18	10	126

6.3. Індивідуальне навчально-дослідне завдання

Проект «Психологічний супровід дітей підліткового віку з симптоми психосоматичних розладів»

6.4. Форми та методи навчання

Для визначення рівня засвоєння слухачами навчального матеріалу використовуються такі **форми навчання**: 1) лекційні заняття, на яких подається огляд класичних та сучасних психосоматичних теорій; 2) семінарські заняття, що передбачають опанування основними теоріями психосоматогенеза, методами психологічної профілактики та корекції психосоматичних розладів; 3) лабораторні роботи, що дозволяють відпрацювати практичні вміння проводити диференційну діагностику психосоматичних розладів, надавати психологічну допомогу клієнтам із психосоматичними розладами; 4) консультації, які проводяться з метою допомоги здобувачам у виконанні творчих робіт, роз'яснення окремих розділів теоретичного матеріалу.

Методи навчання. Пояснювально-ілюстративні (лекції із використанням мультимедійних засобів, таблиць, графічних схем), проблемного викладу навчального матеріалу (проблемна ситуація, проблемне завдання, проблемна бесіда), евристичні (частково-пошуковий), дослідницькі (самостійне опрацювання наукової літератури, періодичних, хрестоматійних видань), репродуктивні (відповіді на запитання, розв'язування навчальних завдань тощо), ігрові (ділові ігри, ігрове проектування), інтерактивні («мозковий штурм», «круглий стіл», дискусія), практичні (виконання завдань, лабораторні роботи) методи навчання.

7. Політика навчальної дисципліни заснована на політиці ГПМ.

Горлівський інститут іноземних мов ДВНЗ ДДПУ є вільним і автономним центром освіти, що покликаний давати адекватні відповіді на виклики сучасності, плекати й оберігати духовну свободу людини, що робить її спроможною діяти згідно з власним сумлінням; її громадянську свободу, яка є основою формування суспільно відповідальної особистості, та академічну свободу і добросовісність, що є головними рушійними чинниками наукового поступу. Внутрішня атмосфера інституту будується на засадах відкритості, прозорості, гостинності, повазі до особистості.

Вивчення навчальної дисципліни «Основи психосоматики» потребує: виконання завдань згідно з навчальним планом; підготовки до семінарських та лабораторних занять; роботи з інформаційними джерелами; опрацювання рекомендованої основної та додаткової літератури.

Підготовка та участь у семінарських і лабораторних заняттях передбачає: ознайомлення з програмою навчальної дисципліни, питаннями, які виносяться на

заняття з відповідної теми; вивчення теоретичного матеріалу, конспекту лекцій, а також позицій, викладених у підручниках, монографічній та іншій науковій літературі.

Результатом підготовки до заняття повинно бути змістовне володіння здобувачем вищої освіти матеріалом теми, якій присвячено відповідне заняття, а саме: підтвердження теоретичного матеріалу прикладами, знання основних дефініцій психосоматики, уміння аргументовано викласти певний матеріал, підготувати презентацію власних навчальних пошуків, коментувати відповіді інших здобувачів, доповнювати їх, знаходити помилки (неточності, недоліки) та надавати правильну відповідь.

Відповідь здобувача повинна демонструвати ознаки самостійності виконання поставлених завдань, відсутність ознак повторюваності та плагіату.

Присутність здобувачів вищої освіти на лекційних, семінарських та лабораторних заняттях є обов'язковою. Пропущені з поважних причин заняття мають бути відпрацьовані.

Здобувач вищої освіти повинен дотримуватися навчальної етики, поважно ставитися до учасників процесу навчання, бути зваженим, уважним та дотримуватися дисципліни й часових (строкових) параметрів навчального процесу.

8. Контрольні заходи результатів навчання

Загальна оцінка з навчальної дисципліни складається із суми балів за контрольні точки та контрольні роботи змістових модулів, набраних упродовж навчального семестру (60%), та результатів складання іспиту (40%).

8.1. Поточний контроль

ГРАФІК

поточного контролю

Курс 1 (магістри 014.02 Середня освіта (Мова і література англійська). Додаткова спеціальність 053 Психологія

II семестр 2019 – 2020 навчальний рік

Факультет соціальної та мовної комунікації

Кафедра психології та педагогіки

Секція психології

Дисципліна «Основи психосоматики»

Викладач: Борозенцева Т.В.

Кількість КТ – 4

Коефіцієнт КТ – 0,1

Кількість КРЗМ – 2

Коефіцієнт КРЗМ – 0,1

Кількість ЗМ – 2

Вид підсумкового контролю:

Іспит

усна частина (коефіцієнт – 0,4)

№	Вид контролю	Форма контролю	Термін проведення
1	КТ 1	письмовий звіт	СЗ № 3
2	КТ 2	письмовий звіт	СЗ № 6
3	КРЗМ 1	письмові завдання	СЗ № 8
4	КТ 3	письмовий звіт	ЛЗ № 1
5	КТ 4	письмовий звіт	ЛЗ № 4
6	КРЗМ 2	письмові завдання	ЛЗ № 5

8.2. Підсумковий контроль

Питання до усної частини іспиту

1. Мета, завдання, предмет психосоматики як науки.
2. Історія виникнення психосоматичних теорій і моделей.
3. Поняття алекситимії.
4. Стратегії поведінки при стресі.
5. Алгоритм проведення діагностичної бесіди.
6. Психологічні тести у психосоматичній практиці.
7. Тести для виявлення різних форм психічних розладів (тривожних, депресивних та інші).
8. Джерела емоційно обумовлених (психосоматичних) захворювань.
9. Внутрішня картина хвороби. Типи емоційного відношення хворих до своєї хвороби.
10. Поняття нозогенії при психосоматичних захворюваннях.
11. Класифікації та клінічна картина різних варіантів нозогеній.
12. Особливості психосоматичних розладів і методів психотерапії у дитячому віці.
13. Картина особистості при психосоматичних порушеннях органів дихання.
14. Методи психотерапії, що застосуються при лікуванні психосоматичних захворювань органів дихання.
15. Психосоматичні захворювання серцево-судинної системи (есенціальна гіпертонія, ішемічна хвороба серця, кардіофобічний невроз і порушення серцевого ритму).
16. Особливості психотерапії при захворюваннях серцево-судинної системи.
17. Особливості особистості при психосоматичних захворюваннях шлунково-кишкового тракту (виразка шлунку і дванадцятипалої кишки, закріплення та емоційні діарея, „синдром дратівливої кишки”, виразковий коліт і хвороба Крона, порушення ковтання).
18. Психотерапія при психосоматичних захворюваннях шлунково-кишкового тракту.
19. Нервова анорексія і булімія. Психосоматичні особливості. Методи психотерапевтичної роботи.
20. Психосоматичний аспект ожиріння. Особливості психотерапевтичної роботи з клієнтами.
21. Психосоматичні аспекти хвороб щитовидної залози (гіпотиреоз, гіпертиреоз). Картина особистості. Види і методи психотерапії, що використовуються в роботі з клієнтами.
22. Цукровий діабет. Картина особистості і види психотерапії.

23. Картина особистості при психосоматичних захворюваннях шкіри.
24. Психотерапія психосоматичних захворювань шкіри.
25. Психосоматичні захворювання, пов'язані з репродуктивною функцією жінки (порушення менструального циклу, безпліддя та штучне запліднення).
Умови виникнення і методи психотерапевтичної допомоги.
26. Предменструальний синдром. Картина особистості і методики психотерапії.
27. Онкологія молочної залози та матки. Види психотерапії, що використовуються при роботі з жінками.
28. Картина особистості при психосоматичних гінекологічних порушеннях.
29. Картина особистості при функціональних сексуальних порушеннях, особливості психотерапії.
30. Психосоматичні захворювання опорно-рухової системи (ревматичні порушення м'яких тканин, остеохондроз і ревматоїдний артрит). Картина особистості.
31. Психотерапія при захворюваннях опорно-рухової системи.
32. Види головного болю (головний біль напруги, мігрень). Особливості особистості та механізм формування больових відчуттів.
33. Методи психотерапії, що застосовуються при функціональних головних болях.
34. Картина особистості і клінічна картина психовегетативних розладів.
35. Психотерапевтичні методи корекції психовегетативних порушень.
36. Психосоматичні аспекти депресивних розладів.
37. Картина особистості та особливості психотерапевтичної роботи з різними формами депресивних розладів.
38. Психосоматичні аспекти інфекційних захворювань (простуда, простий герпес, ангіна, туберкульоз). Виникнення і перебіг розладів.
39. Психотерапевтичні методи роботи при інфекційній патології.
40. Особливості психосоматичних порушень при онкологічних захворюваннях.
Тактика психотерапії та методи роботи з клієнтами.

9. Критерії й засоби оцінювання рівня знань і умінь здобувачів із навчальної дисципліни

100 балів (оцінка «відмінно») ставиться, якщо здобувач виявляє такі знання та вміння:

- дає ґрунтовну відповідь на питання;
- комплексно розв'язує поставлене завдання, правильно застосовуючи отримані знання з навчальної дисципліни;
- повністю розкриває зміст матеріалу відповідно до поставленого питання чи проблеми, вправно оперуючи поняттями й термінами;

- відповідь буде послідовно і правильно;
- вільно володіє спеціальною термінологією з дисципліни.

95 балів (оцінка «відмінно») ставиться, якщо здобувач виявляє такі знання та вміння:

- дає ґрунтовну відповідь на питання;
- комплексно розв'язує поставлене завдання, правильно застосовуючи отримані знання з дисципліни;
- повністю розкриває зміст матеріалу відповідно до поставленого питання чи проблеми, вправно оперуючи поняттями й термінами;
- відповідь буде послідовно і правильно;
- вільно володіє спеціальною термінологією психосоматики.

Допускається 1-2 неточності у викладі матеріалу, які не призводять до помилкових висновків.

90 балів (оцінка «відмінно») ставиться, якщо здобувач виявляє такі знання та вміння:

- дає ґрунтовну відповідь на питання;
- комплексно розв'язує поставлене завдання, правильно застосовуючи отримані знання з навчальної дисципліни;
- повністю розкриває зміст матеріалу відповідно до поставленого питання чи проблеми, вправно оперуючи поняттями й термінами;
- відповідь буде послідовно і правильно;
- вільно володіє спеціальною термінологією навчального предмету.

Допускається 2-3 неточності у викладі матеріалу, які не призводять до помилкових висновків.

85 балів (оцінка «добре») ставиться, якщо здобувач виявляє такі знання та вміння:

- комплексно розв'язує поставлені питання;
- правильно розкриває основний зміст матеріалу відповідно до поставленої проблеми;
- точно використовує спеціальну термінологію;
- володіє спеціальною термінологією з дисципліни.

У відповіді можливі 1-2 неточності у використанні спеціальної термінології, несуттєві помилки у викладі матеріалу, що докорінно не змінює зміст.

80 балів (оцінка «добре») ставиться, якщо здобувач виявляє такі знання та вміння:

- комплексно розв'язує поставлені питання;
- правильно розкриває основний зміст матеріалу відповідно до поставленої проблеми;
- точно використовує спеціальну термінологію;
- відповідає без грубих помилок.

У відповіді можливі 2-3 неточності у використанні спеціальної термінології, несуттєві помилки у викладі матеріалу, що докорінно не змінює зміст.

75 балів (оцінка «добре») ставиться, якщо здобувач виявляє такі знання та вміння:

- повно розв'язує поставлені питання;
- правильно розкриває основний зміст матеріалу відповідно до поставленої проблеми;
- використовує спеціальну термінологію;
- відповідає без грубих помилок.

У відповіді можливі 3-4 неточності у використанні спеціальної термінології, несуттєві помилки у викладі матеріалу, що докорінно не змінює зміст.

70 балів (оцінка «задовільно») ставиться, якщо:

- зміст питань викладено частково, не завжди послідовно;
- відповідь неповна, але зміст залишається;
- у відповіді можливі 1-2 неточності у використанні спеціальної термінології, помилки у викладі матеріалу, що докорінно змінює зміст.

65 балів (оцінка «задовільно») ставиться, якщо:

- зміст питань викладено частково, непослідовно;
- відповідь неповна, що впливає на зміст викладу;
- у відповіді можливі 2-3 неточності у використанні спеціальної термінології, помилки у викладі матеріалу, що докорінно змінює зміст.

60 балів (оцінка «задовільно») ставиться, якщо:

- зміст питань викладено частково;
- відповідь неповна, що впливає на зміст викладу;
- у відповіді наявні неточності у використанні спеціальної термінології,
- грубі помилки у викладі матеріалу, що докорінно змінює зміст.

55 балів (оцінка «незадовільно») ставиться тоді, якщо:

- зміст не розкрито;
- здобувач не відповідає на поставлені запитання;

- у відповіді наявні грубі помилки у використанні спеціальної термінології, суттєві помилки у викладі матеріалу, що докорінно змінює зміст.

35 балів (оцінка «незадовільно») ставиться тоді, якщо:

- основний зміст не розкрито;
- відсутнє володіння спеціальною термінологією;
- здобувач не відповідає на поставлені запитання.

0 балів (оцінка «незадовільно») ставиться тоді, якщо:

- здобувач відмовляється відповідати на питання білета.

Шкала оцінювання рівня знань і умінь здобувачів: національна та ECTS

Оцінка в балах	Оцінка за національною шкалою		Оцінка за шкалою ECTS	Пояснення
	екзамен	залік		
90-100	Відмінно	зараховано	A	відмінне виконання лише з незначною(мінімальною 1-2) кількістю помилок
82-89			B	вище середнього рівня з кількома помилками
75-81			C	вище середнього рівня з кількома помилками
67-74			D	(непогано, але зі значною кількістю недоліків
60-66			E	виконання задовольняє мінімальним критеріям
35-59	Незадовільно	не зараховано	FX	з можливістю повторного складання
1-34			F	(з обов'язковим повторним курсом

10. Рекомендована література

Основна література

1. Бурлачук Л.Ф. Исследование личности в психосоматике / Л.Ф.Бурлачук. – К.:Вища школа, 2014. - 176с.
2. Дехтяренко Т.М. Мовленнєва і сенсорна системи та їх порушення. Суми, «Університетська книга», 2017, 527 с.
3. Дідковська Л.І. Психосоматика: основи психодіагностики та психотерапії / Л.І.Дідковська. – Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2010. – 264 с.
4. Клінічна психологія: словник-довідник / Авт.- уклад. С. В. Діденко К.: Академвидав, 2012. – 320 с.
5. Максименко С.Д. Психологічна допомога тяжким соматично хворим / С.Д.Максименко, Н.Ф. Шевченко. –К.:Миланик, 2007. – 142 с.
6. Хомуленко Т. Б. Психосоматика : культурно-історичний підхід / Т.Б.Хомуленко, І.О.Філенко, О.С.Шукалова, М.В.Коваленко. – Харьков : Издатель «Диса плюс», 2015. – 264 с

Додаткова література

1. Малкина-Пых И.Г. Психосоматика: Справочник практического психолога / И.Г.Малкина-Пых. – М.: Изд-во Эксмо, 2005. – 992 с.
2. Медведев М.А. Физиология и психофизиология. Москва, Медицинское информационное агентство, 2013, 472 с.
3. Минченков А.В. Методы структурной психосоматики. Санкт-Петербург, ЮВЕНТА, 2002 405с.
4. Михайлов Б. В. Психотерапия в общесоматической медицине: Клиническое руководство / Б.В.Михайлов, А.И.Сердюк, В.А.Федосеев. – Харьков: Прапор, 2002. – 128 с.
5. Сыропятов О.Г. Фитотерапия психосоматических расстройств / О.Г.Сыропятов, Н. А. Дзеружинская. – К.: ВЕАП, 2001. – 88 с.
6. Шебанова С.Г. Клінічна психологія: навчально-методичний посібник / С.Г. Шебанова, В.І. Шебанова. – Херсон, 2009.– 192 с

Інформаційні ресурси:

1. <http://trppjournal.com.ua/> «Теоретичні і прикладні проблеми психології»
2. <http://appspsychology.org.ua/index.php/ua/arkhiv-vydannia> «Актуальні проблеми психології»
3. <http://www.tpsp-journal.kpu.zp.ua/>«Теорія і практика сучасної психології»
4. <http://journals.hnpu.edu.ua/index.php/psychology/>«Психологія»
5. <https://osvitanova.com.ua/posts/2015-vse-25-lektsyi-stenfordskoho-kursa-professora-roberta-sapolsky-byolohyia-povedenyia-cheloveka> Р. Саполські «Біологія поведінки людини»
6. <http://www.wydawnictwo.wst.pl/uploads/files/6510cf744fb8c9ca548253f02492632c.pdf> «Innovative technologies in the formation and development of human capital» (Польща)